

บทความวิชาการ

สิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องกับการสืบพยาน

Rights of Accused during Preliminary Hearing Process and Witness Investigation

เกียรติยศ ศักดิ์แสง¹

สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุรินทร์
529 ชั้น 7 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 32000.

E-mail: lex.cccolaw@hotmail.com

Kiattiyot Saksaeng²

Office of Provincial Surin Juvenile and Family Litigation
529 class 7 Naimueang Subdistrict, Mueangsurin District, Surin Province
32000. E-mail: lex.cccolaw@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง สิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องกับการสืบพยาน ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์หลัก คือ ศึกษาสิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องกับการสืบพยาน และปัญหาสิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องกับการสืบพยาน

ผลกระทบจากการศึกษาพบว่า หลังจากเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาปี พ.ศ. 2562 ในส่วนเกี่ยวกับไต่สวนมูลฟ้อง จำเลยมีสิทธิแถลงข้อเท็จจริงหรือ

¹ นายเกียรติยศ ศักดิ์แสง อัยการประจำกอง สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุรินทร์

² Mr.Kiattiyot Saksaeng Office of the public prosecutor, the juvenile and family cases, Surin.

ข้อกฎหมาย มีสิทธิถามพยานศาลเมื่อศาลอนุญาต มีสิทธิได้ขาดและไม่ได้ขาด ในอันที่จะมีนายความหากจำเลยมาศาล และให้อ่านาจอศาลคุ้มครองสิทธิจำเลย โดยการเรียกพยานมาสืบเป็นพยานศาลและคำสั่งมีมูลต้องมีข้อเท็จจริงและเหตุผลประกอบ ตามสมควร แต่ก็ยังพบปัญหา ในกรณีจำเลยไม่มีสิทธิสืบพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง สิทธิ แล่งข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายของจำเลยยังไม่ครอบคลุม พบผลกระทบต่อการใช้อ่านาจอ สืบพยานเพิ่มเติมโดยผลการของศาล กระทบสิทธิของผู้เสียหายและพยานในคดีอาญา

ผู้เขียนจึงเสนอแนะให้เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีหลักการ

- 1) ควรกำหนดให้อ่านาจอจำเลยสืบพยานสำคัญเกี่ยวข้องกับประเด็นมีมูล และความ ไม่สุจริตของโจทก์เฉพาะในคดีที่มีอัตราโทษสูงหรืออาญาร้ายแรงและจำเลยมาศาล
- 2) ควรกำหนดให้จำเลยมีสิทธิแล่งถึงข้อเท็จจริงความไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง ของฟ้องโจทก์
- 3) ควรกำหนดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม มาตรา 165/2 วรรคหนึ่ง ไม่ตัดอำนาจศาลในอันที่จะให้อ่านาจอสืบพยานเพิ่มเติมโดยผลการตามมาตรา 228 และ
- 4) ควรกำหนดมาตรการป้องกันมิให้จำเลยใช้สิทธิไปในทางประวิงคดี และป้องกันการคุกคามพยานด้วยการนำพยานชุดเดิมมาสืบพยานซ้ำซาก

คำสำคัญ: จำเลย, สืบพยาน, ไต่สวนมูลฟ้อง

Abstract

This paper on rights of accused during preliminary hearing process and witness investigation. The author aims to study the rights of accused during preliminary hearing process and witness investigation and problems of the rights of accused during preliminary hearing process and witness investigation.

The study found that after the amendment of Code of Criminal Procedure, 2019 in part of the preliminary hearing process. The accuses has rights to make a statement of fact or legal provision, rights to ask witness

upon the court's approval, ultimate and inconclusive rights to have attorney in the court and the court has rights to protect the accused's right by summoning a witness to the court. The well-grounded order shall base on facts and reasons reasonably. However, there is still a problem in case the accused has no rights to investigate witness during the preliminary hearing process. The rights to make a statement of fact or legal provision isn't covered. It was found that there was effect on court's exercising additional rights to investigate witness arbitrarily which affected victims and witnesses in the criminal case.

The author suggests that Code of Criminal Procedure should be amended according to principles as follows. 1) The accused should have the rights to investigate key witness in terms of well-grounded issue and dishonest complainant in a case with heavy or severe criminal punishment and the accused comes to the court. 2) The accused should have the rights to make a statement of dishonesty or distortion of complainant. 3) The interest of justice should be determined according to Section 165/2, first paragraph to maintain the court's power to investigate witness arbitrarily according to Section 228. 4) The accused should not exercise the rights to delay the case and the witness should be protected from reinvestigation of the same witness.

Keywords: Accused, Witness Investigation, Preliminary Hearing

ความนำ

ภายหลังจากพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 33) พ.ศ. 2562 มาตรา 3 เพิ่มเติมมาตรา 165/2 ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ความว่า “ในการไต่สวนมูลฟ้อง จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันเป็นสาระสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และจะระบุในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงตามคำแถลงของจำเลยด้วยก็ได้ กรณีเช่นว่านี้ ศาลอาจเรียกบุคคล เอกสาร หรือวัตถุดังกล่าวมาเป็นพยานศาลเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีได้ตามที่จำเป็นและสมควร โดยโจทก์และจำเลยอาจถามพยานศาลได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล” ซึ่งมีผลใช้บังคับแล้วนั้น³ ปัจจุบันในชั้นไต่สวนมูลฟ้องของศาลชั้นต้นทางปฏิบัติบางศาลมีปรากฏให้เห็นก็คือว่า จำเลยอาจขอหมายเรียกพยานและนำพยานเข้าสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ โดยกระบวนการสืบพยานชั้นไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวเริ่มต้น จากโจทก์สืบพยานเสร็จ จำเลยนำพยานเข้าสืบท่อ มีการซักถามพยาน ถามค้าน ถามติง ตามปกติ ต่อสู้กันเต็มรูปแบบ ดังเช่นการสืบพยานชั้นพิจารณา หากศาลเห็นว่าคดีมีมูลและสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณา จากนั้นก็ดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามปกติและนัดสืบพยานต่อเนื่องในชั้นพิจารณา โดยคู่ความจะนำพยานชุดเดิมที่นำสืบมาแล้วในชั้นไต่สวนมูลฟ้องมาสืบในชั้นพิจารณากันอีกครั้ง เมื่อเสร็จการพิจารณาก็มีคำพิพากษาไปตามรูปคดี

กระบวนการสืบพยานของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวมา เป็นเพียงแนวปฏิบัติหรือเป็นสิทธิของจำเลยที่กฎหมายให้อำนาจกระทำได้ บทความนี้ผู้เขียนศึกษาถึง

³ พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 33) พ.ศ. 2562, มาตรา 8 บัญญัติว่า “บทบัญญัติมาตรา 165/1 มาตรา 165/2 และมาตรา 167 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่คดีที่มีมูลที่ศาลได้ประทับฟ้องไว้ตามมาตรา 167 ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ” มาตรา 2 บัญญัติว่า “พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป”

สิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องกับการสืบพยาน และปัญหาสิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องกับการสืบพยาน และผลกระทบ

หลักกฎหมายการไต่สวนมูลฟ้องของต่างประเทศ

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีวิธีพิจารณาความอาญา สรุปหลักได้ว่าการดำเนินคดีอาญาจะเริ่มต้นด้วยการดำเนินการของพนักงานสอบสวนภายใต้การกำกับดูแลของพนักงานอัยการ กระบวนการดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนและฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกันแบ่งแยกมิได้ ดังนี้ คดีอาญาร้อยละ 99 เป็นคดีที่พนักงานอัยการฟ้องร้อง มีกระบวนการพิจารณาของศาลแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ชั้นสอบสวน สืบสวน ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง และชั้นพิจารณาคดี สำหรับชั้นไต่สวนมูลฟ้องจะเริ่มต้นหลังจากได้ยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว และก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งประทับฟ้อง ก็จะส่งคำฟ้องไปยังผู้ถูกกล่าวหาเพื่อที่จะคัดค้านในการที่ศาลจะมีคำสั่งประทับฟ้อง รวมตลอดถึงการยื่นพยานหลักฐานเพื่อประกอบคำคัดค้านของตนได้ด้วย และกระบวนการพิจารณาชั้นไต่สวนมูลฟ้องจะสิ้นสุดลงเมื่อ ศาลเห็นว่าคดีไม่มีมูลก็มีคำสั่งไม่ประทับฟ้อง หากเห็นว่าคดีมีมูลว่าผู้ถูกกล่าวหาต้องสงสัยอย่างเพียงพอว่าได้กระทำความผิดอาญาก็มีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณาพิพากษาต่อไป⁴

ประเทศฝรั่งเศส มีวิธีพิจารณาความอาญา สรุปหลักได้ว่า ศาลมีบทบาทสำคัญในการค้นหาความจริง การไต่สวนมูลฟ้องจะกระทำในคดีที่มีอัตราโทษหนัก ศาลไต่สวนจะเป็นผู้ทำหน้าที่ไต่สวนพยานหลักฐานทั้งหมด เป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานทั้งสองฝ่าย ศาลมีอำนาจเรียกพยานมาเบิกความได้ไม่จำกัดจำนวน กระบวนการไต่สวนของศาลจึงมิใช่เพื่อต้องการรู้ว่าคดีมีมูลหรือไม่เท่านั้น จึงเป็นการบีบบังคับทางอ้อมให้จำเลยต้องสู้คดี ตั้งแต่ชั้นนี้ มิฉะนั้นจะเป็นพิรุณ จำเลยจึงมีสิทธิ เช่น มีสิทธิคัดค้าน นำสืบพยานต่อสู้คดีได้

⁴ ชนกกานต์ อ้วนไทร, “หลักตรวจสอบค้นหาความจริง : ศึกษากรณีไต่สวนมูลฟ้องอันเป็นเครื่องมือในการประทับฟ้องคดีของรัฐ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีนิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ ปรีดีพนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2560), 64-67.

มีสิทธิมีทนาย เป็นต้น เมื่อได้ทำการไต่สวนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะส่งสำนวนการสอบสวน พร้อมความเห็นไปให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องหรือไม่ฟ้องต่อไป กระบวนการไต่สวนของศาลดังกล่าวเป็นเสมือนเครื่องมือประทับฟ้องไว้พิจารณา⁵

จากหลักกฎหมายของทั้งสองประเทศ เห็นได้ว่า กระบวนการขึ้นไต่สวนมูลฟ้อง เป็นเครื่องมือของศาลในการประทับฟ้องไว้พิจารณาพิพากษาต่อไป อันเป็นมาตรการที่ถูกออกแบบมาเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลยในคดีอาญา เพราะการประทับฟ้อง กระทบสิทธิเสรีภาพของบุคคล จำเลยจึงมีสิทธิคัดค้าน และเสนอพยานหลักฐานในชั้นนี้ได้

หลักกฎหมายการไต่สวนมูลฟ้องของประเทศไทย

ผู้เขียนเสนอเป็นลำดับ ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของการไต่สวนมูลฟ้อง 2) เปรียบเทียบมาตรฐานการพิสูจน์ หรือระดับการวินิจฉัยซึ่งนำพยานหลักฐานในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง กับชั้นพิจารณา 3) สิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องกับการสืบพยาน

1) วัตถุประสงค์ของการไต่สวนมูลฟ้อง

ถ้าเรามองย้อนกลับไปในอดีตก่อนมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับ ในคดีอาญามีกระบวนการตรวจสอบฟ้องของราษฎรไว้ เช่น ในกรณีราษฎรฟ้องคดีอาญาเอง ผู้ฟ้องเพียงแต่บัญญัติสาบานตนก่อนให้การฟ้องเท่านั้น ก็เพียงพอที่จะประทับฟ้องไว้พิจารณา คือว่า กรณีราษฎรฟ้องคดีอาญาเองมีการกล่าวหาหาคดีของตนให้แรงขึ้น มีการหาละปะปนด้วยเท็จส่งเสริมให้แรงขึ้น เป็นเหตุให้ผู้พิพากษาระลาการพิจารณาเอาความจริงได้โดยยาก ดังนี้ การบัญญัติสาบานตนจึงนำไปใช้กับกรณีราษฎรฟ้องคดีอาญาเองด้วย กล่าวคือ ให้ศาลบังคับให้ผู้ขึ้นบัญญัติสาบานตนว่าการฟ้องแต่อันที่แท้จริง แล้วจึงให้ผู้รับฟ้องจดถ้อยคำไว้ ประทับส่งไปตามกระทรวง ถ้าผู้มีอรรถคดีมาฟ้องคนใดขัดขึ้นไม่ยอมสาบานก่อนให้การฟ้อง อย่ายให้ผู้รับฟ้องหรือว่าศาลรับถ้อยคำไว้เป็นอันขาด ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยบังคับโจทก์ให้สาบานก่อนฟ้อง ความอาญา ร.ศ.111 ข้อ 1 ส่วนจำเลยหาจำต้องสาบานหรือบัญญัติตนก่อนให้การแก้

⁵ เรื่องเดียวกัน, 64-67.

ฟ้องไม่ แต่ถ้าในคดีเดียวกันนั้นจำเลยอ้างตนเองเป็นพยาน จำเลยต้องสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนให้การเช่นเดียวกับพยานอื่น ๆ⁶ จะเห็นได้ว่าการตรวจสอบฟ้องของราษฎรด้วยวิธีการสาบานตนนั้น เป็นการสาปแช่งตัวเองหากผิดคำสาบานก็จะได้รับผลร้ายเช่นนั้น ซึ่งในอดีตมีความเชื่อในเรื่องสาบานตนและเป็นสิ่งที่น่าฟังกลัวทำให้ผู้สาบานไม่กล้าผิดคำสาบานเพราะกลัวจะเกิดเรื่องร้ายกับตน ดังนั้น การสาบานตนก่อนฟ้องจึงเป็นหลักจิตวิทยายอย่างหนึ่งที่นำมาตรวจสอบฟ้องและมีมูลเชื่อว่าราษฎรที่มาฟ้องร้องเอาแต่ความจริงมาฟ้อง ไม่กล้าฟ้องเท็จหรือบิดเบือนข้อเท็จจริงให้เป็นคดีร้ายแรงขึ้น เหนือนี้ก็เป็นเพียงพอที่จะรับฟ้องไว้พิจารณา

ต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อนรัตนโกสินทร์ศก 115 ได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับมาตรฐานการพิสูจน์หรือระดับการวินิจฉัยชี้ว่านักพยานหลักฐานในการพิจารณาแต่ละชั้นต่างกันออกไป คือว่า

1.1) ในชั้นสังกัด ของเจ้าพนักงานกรมอัยการและเจ้าพนักงานผู้ดูแลรักษากฎหมายจะฟ้องคดี เมื่อเห็นว่า มีพยานพอที่จะพิสูจน์ให้สมจริงได้ว่าผู้ล่วงละเมิดพระราชอาญานั้น มีข้อพิรุณกระทำผิดต่อพระราชกำหนดกฎหมาย (มาตรา 7)⁷

1.2) ในชั้นไต่สวนก่อนเวลาพิจารณา เพียงให้ศาลพิเคราะห์ดูถ้อยคำของพยานทั้งปวงว่าถ้อยคำของพยานเหล่านั้น พอควรฟังได้ว่าคนผู้ต้องหานั้นมีพิรุณบ้างหรือไม่ ก็คือว่า ผู้พิพากษาต้องพิเคราะห์ดูเหตุผลและถ้อยคำของพยานทั้งปวงโดยถ่องแท้แล้ว เห็นว่าคำของพยานเหล่านั้นไม่ควรฟังได้ว่าคนผู้ต้องหามีพิรุณประการใด ถ้าถ้อยคำของพยานเหล่านั้นไม่มีมูลพอที่จะส่งเอาตัวคนผู้ต้องหาไว้พิจารณาต่อไป เมื่อวินิจฉัยเห็นแนดังนี้แล้ว ก็ให้ผู้พิพากษามีคำสั่งให้ปล่อยคนผู้ต้องหานั้นหลุดพ้นไปทีเดียวไม่เกี่ยวข้องต้องพิพาทด้วยคดีนั้นต่อไป ถ้าผู้พิพากษาไต่สวนพิเคราะห์ดูถ้อยคำของพยานทั้งปวงโดย

⁶ แอล ดู ปลาดูร์ และวิจิตร ลุกลิตานนท์, คำสอนชั้นตอนปริญญาดรี พ.ศ. 2477 กฎหมายลักษณะพยานและจิตวิทยา, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2477), 167.

⁷ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อนรัตนโกสินทร์ศก 115, มาตรา 7, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 13 ตอนที่ 5/3 (พฤษภาคม ร.ศ. 115).

ถ่องแท้แล้ว เห็นว่า ถ้อยคำของพยานเหล่านั้น พอควรฟังได้ว่าคนผู้ต่อนั้นมีพิรุณบ้างแล้ว และถ้าผู้พิพากษาได้ส่วนนั้นก็มีอำนาจที่จะพิจารณาความตลอดไปได้ ก็ให้กำหนดวันเวลาที่พิจารณาพิพากษาต่อไป (มาตรา 6)⁸

1.3) ในชั้นจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลเชื่อฟังตามคำรับสารภาพของจำเลยยุติตามฟ้อง ลงโทษจำเลยได้ทีเดียว โดยไม่ต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ (มาตรา 11)⁹ เพราะมีหลักคิดว่า คำรับในศาลถือเป็นเด็ดขาด เว้นแต่คดีอาชญาอุกฉกรรจ์มหันตโทษ เช่น เรื่องฆ่าโดยเจตนา ศาลในอดีตไม่ถือเอาคำรับสารภาพเป็นเด็ดขาดลงโทษจำเลย โจทก์ยังคงมีหน้าที่สืบพยานประกอบคำรับสารภาพ โดยถือว่าคำรับสารภาพนั้นจัดเป็นพยานชั้นที่ดีที่สุด เหนือพยานอื่นทั้งหลายที่นำความจริงมาสู่ศาล¹⁰ เป็นต้น จึงเป็นข้อยกเว้นที่ศาลในอดีตถือปฏิบัติ แม้มาตรา 11 ไม่ได้กำหนดประเภทคดีและอัตราโทษขั้นต่ำของคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพอันจะต้องสืบพยานประกอบคำให้การรับสารภาพไว้ก็ตาม ทั้งนี้ ก็เพื่อคุ้มครองสิทธิของจำเลยในคดีคดีอาชญาอุกฉกรรจ์มหันตโทษ ซึ่งเป็นคดีอาญาร้ายแรงนั่นเอง

1.4) ในชั้นพิจารณาคดีในคดีที่จำเลยให้การปฏิเสธหรือไม่ให้การใดเลย โจทก์มีหน้าที่เอาพยานหลักฐานเข้าสืบก่อน ศาลจะซักถามไล่เลียงจำเลยตามฟ้องก่อน แล้วให้สืบพยานฝ่ายโจทก์หมดแล้ว ฝ่ายจำเลยมีพยาน ก็ให้สืบพยานฝ่ายจำเลยต่อไป จำเลยมีโอกาสแก้คดีได้เต็มที่ (มาตรา 13)¹¹ และศาลต้องพิจารณาให้ได้ความจริงตามฟ้องแล้ว ก็ให้ลงโทษจำเลยได้ ถ้าพิจารณาไม่ได้ความจริงตามฟ้องแล้ว ก็ให้ยกฟ้อง (มาตรา 19)¹²

⁸ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 6.

⁹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 11.

¹⁰ แอล ดู ปลาตร์ และวิจิตร สุจิตานนท์, *กฎหมายลักษณะพยานและจิตตวิทยา*, 164.

¹¹ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาชญาสำหรับใช้ไปพลางก่อนรัตนโกสินทร์ศก 115, มาตรา 13.

¹² เรื่องเดียวกัน, มาตรา 19.

ส่วนวิธีสืบพยานความอาญาพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความ มีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อนรธนโกสินทร์ศก 115 มาตรา 15¹³ กำหนดให้ใช้ข้อบังคับที่มีอยู่ตามพระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ.113 ดังนั้น ก่อนเบิกความพยานต้องสาบานตามศาสนาที่ตนนับถือตามมาตรา 33¹⁴

เมื่อวิเคราะห์หลักกฎหมายในอดีตดังกล่าวมา การสาบานตนอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะรับรองไว้พิจารณา แต่พอเห็นได้ว่า ในชั้นตรวจริบฟ้องไว้พิจารณาศาลยังมีได้ลงในเรื่องหาเชื่อฟังว่าจำเลยมีความผิด เพียงแต่ให้ศาลพิเคราะห์คำพยานซึ่งสาบานตนก่อนเบิกความแล้ว ตรวจสอบว่าพอฟังว่าผู้ต้องหาหรือพยานมีพิรุณหรือไม่ หรือมีมูลพอที่จะเอาตัวไปพิจารณาคดีต่อไปหรือไม่ ถ้าพยานมีพิรุณบ้างแล้วก็ให้กำหนดวันเวลาที่พิจารณาพิพากษาต่อไป

ต่อมา เมื่อมีพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 ให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ยกเลิกพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ.115 (มาตรา 3,4)¹⁵ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาปัจจุบัน การดำเนินคดีอาญาอาจแบ่งเป็นชั้นสอบสวน ชั้นศาล คือ ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ชั้นพิจารณา ในชั้นศาลจะเริ่มคดีโดยให้อำนาจพนักงานอัยการหรือผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาต่อศาล¹⁶ และกำหนดหลักการในชั้นไต่สวน

¹³ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 15 บัญญัติว่า “ข้อบังคับสำหรับการสืบพยานดังมีอยู่ในพระราชบัญญัติลักษณะพยาน ลงวันที่ 22 มกราคม ร.ศ.113 นั้น ให้เอามาใช้ในการสืบพยานในกระบวนการพิจารณาความอาญา ซึ่งมีโทษหลวงได้ทุกประการ”.

¹⁴ พระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ.113, มาตรา 33 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องอ้างเป็นพยานฝ่ายโจทก์ก็ดี ฝ่ายจำเลยก็ดี ให้ศาลบังคับให้สาบานตัวตามวิธี ซึ่งนับถือตามชาติและศาสนาของผู้ที่อ้างตนเป็นพยานนั้น เว้นแต่โจทก์จำเลยพร้อมกัน ยอมไม่ให้ผู้นั้นสาบานจึงให้ศาลยกข้อบังคับให้สาบานนั้นเสีย”

¹⁵ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477, มาตรา 3 และ 4, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 52 (10 มิถุนายน 2478): 598.

¹⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 28.

มูลฟ้องไว้ว่า “การไต่สวนมูลฟ้อง” หมายความว่าถึง กระบวนการไต่สวนของศาลเพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดีซึ่งจำเลยต้องหา¹⁷ ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ให้ไต่สวนมูลฟ้องเสมอ แต่ถ้าคดีนั้นพนักงานอัยการไต่ยื่นฟ้องคดีข้อหาเดียวกันไว้แล้ว ก็ให้จัดการเช่นคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ คือว่า ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าศาลเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้ตามมาตรา 162¹⁸ ถ้าปรากฏว่า คดีมีมูลให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปมาตรา 167¹⁹ สำหรับคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ โดยปกติศาลจะไม่ไต่สวนมูลฟ้อง เป็นเพราะเหตุว่า ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์นั้น คดีได้ผ่านการตรวจสอบในชั้นสอบสวนมาแล้วศาลจึงจะเสียได้²⁰

ปัจจุบัน “การไต่สวนมูลฟ้องมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ใด” นั้น หากพิเคราะห์ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (12) บัญญัติว่า “การไต่สวนมูลฟ้อง หมายความว่าถึง กระบวนการไต่สวนของศาลเพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดีซึ่งจำเลยต้องหา” มาตรา 167 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าปรากฏว่าคดีมีมูล ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปเฉพาะกระทงที่มีมูล ถ้าคดีไม่มีมูล ให้ศาลพิพากษายกฟ้อง” จะเห็นได้ว่า การไต่

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 2 (12).

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 162 บัญญัติว่า “ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้ศาลจัดการสั่งต่อไป”

(1) ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ให้ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าคดีนั้นพนักงานอัยการได้ฟ้องจำเลยโดยข้อหาอย่างเดียวกันด้วยแล้ว ให้จัดการตามอนุมาตรา (2)

(2) ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้

ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา”

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 167 บัญญัติว่า “ถ้าปรากฏว่าคดีมีมูล ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปเฉพาะกระทงที่มีมูล ถ้าคดีไม่มีมูล ให้พิพากษายกฟ้อง”

²⁰ คณิต ณ นคร, *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*, พิมพ์ครั้งที่ 8, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2555), 537.

สวนมูลฟ้องเป็นการดำเนินคดีชั้นการประทับฟ้อง ซึ่งเป็นขั้นตอนของการกลั่นกรองคดีไม่ให้เข้าสู่ศาลโดยไม่จำเป็น²¹ และการประทับฟ้องกระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลกฎหมายจึงเปิดโอกาสให้ศาลไต่สวนมูลฟ้องได้แม้ทั้งคดีอยู่การเป็นโจทก์²² โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ศาลไต่สวนพยานโจทก์ในเบื้องต้นก่อนว่าคดีอาญาที่นำมาฟ้องโจทก์มีพยานหลักฐานเบื้องต้นเพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลยในชั้นพิจารณาหรือไม่ หากมีมูลก็ประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป เพื่อเป็นหลักประกันว่า จำเลยจะไม่ถูกโจทก์กลั่นแกล้งฟ้องร้องต้องเดือดร้อนทุกข์ยากโดยไม่สมควร²³ ฉะนั้น การไต่สวนมูลฟ้องก็เพียงเพื่อตรวจสอบหรือพิสูจน์ว่า คดีที่โจทก์ยื่นฟ้องมานั้นมีมูลพอที่ศาลจะประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปหรือไม่ เท่านั้น ยังมิได้ลงลึกถึงเนื้อหาว่าจำเลยมีความผิดแต่ประการใด

ต่อมามีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 34) พ.ศ. 2562 มาตรา 5 เพิ่มเติมมาตรา 161/1 โดยเฉพาะวรรคแรกบัญญัติว่า “ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ หากความปรากฏต่อศาลเองหรือมีพยานหลักฐานที่ศาลเรียกมาว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ให้ศาลยกฟ้อง และห้ามมิให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนั้นอีก” โดยให้เหตุผลในการเพิ่มเติมว่า เพื่อป้องกันมิให้ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตอันเป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ทำให้มาตรฐานการพิสูจน์หรือระดับการวินิจฉัยชี้ขาดพยานหลักฐานในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เพียงปรากฏว่า “คดีมีมูล” นั้นยังไม่เพียงพอที่จะประทับฟ้องไว้พิจารณาทันที แต่ศาลจะต้องตรวจสอบฟ้องในคดีราษฎรเป็นโจทก์นั้นด้วยว่า จะต้องไม่ปรากฏว่าเป็นฟ้องที่

²¹ เรื่องเดียวกัน, 533.

²² เรื่องเดียวกัน, 536.

²³ ธานีศ เกศพิทักษ์, *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2*, พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2551), 97.

ไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลย หรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ประกอบด้วยอีกประการหนึ่ง

2) เปรียบเทียบมาตรฐานการพิสูจน์หรือระดับการวินิจฉัยชั้นน้ำหนักพยานหลักฐานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องกับชั้นพิจารณา

ที่ว่า “คดีมีมูล” นั้น ในศาลประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ยึดหลักว่า หากเห็นว่าคดีมีมูลว่าผู้ถูกกล่าวหาต้องสงสัยอย่างเพียงพอว่าได้กระทำความผิดอาญาก็มีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณาพิพากษาต่อไป²⁴ สำหรับประเทศไทย “คดีมีมูล” มีมาตรฐานการพิสูจน์ หรือระดับการวินิจฉัยชั้นน้ำหนักพยานหลักฐานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องอย่างไร ต่างกับชั้นกับชั้นพิจารณาหรือไม่

เมื่อวิเคราะห์ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185²⁵ มาตรา 226²⁶ มาตรา 227²⁷ ประกอบกันแล้ว จะเห็นว่า วัตถุประสงค์ในการตรวจสอบ

²⁴ ชนกกานต์ อ้วนไทร, “หลักตรวจสอบค้นหาความจริง : ศึกษากรณีไต่สวนมูลฟ้องอันเป็นเครื่องมือในการประทับฟ้องคดีของรัฐ, 64-67.

²⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 185 บัญญัติว่า “มาตรา 185 ถ้าศาลเห็นว่า จำเลยมีได้กระทำความผิด การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดที่ดี คดีขาดอายุความแล้วก็ดี มีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรต้องรับโทษที่ดี ให้ศาลยกฟ้องโจทก์ปล่อยจำเลยไป แต่ศาลจะสั่งชั่งจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้

เมื่อศาลเห็นว่า จำเลยได้กระทำความผิด และไม่มีกรยกเว้นโทษตามกฎหมาย ให้ศาลลงโทษแก่จำเลยตามความผิด แต่เมื่อเห็นสมควรศาลจะปล่อยจำเลยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้”

²⁶ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 226 บัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชื้อ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน”

²⁷ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 227 บัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั้นน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่างพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

ในคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีเพื่อพิสูจน์ผิดหรือบริสุทธิ์ของจำเลย กฎหมายให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ขาดน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่างไรก็ตามศาลลงโทษจำเลยจนกว่าจะแน่ใจว่า มีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น ฉะนั้น ถ้าศาลเห็นว่า จำเลยมิได้กระทำความผิดก็ดี การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดก็ดี คดีขาดอายุความแล้วก็มีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรถูกต้องรับโทษก็ดี ให้ศาลยกฟ้องโจทก์ปล่อยจำเลยไป แต่ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดและไม่มีการยกเว้นโทษตามกฎหมาย ศาลจะลงโทษแก่จำเลยตามความผิด

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า มาตรฐานการพิสูจน์หรือระดับการวินิจฉัยชี้ขาดน้ำหนักพยานหลักฐานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องกับชั้นพิจารณาคดีนั้นแตกต่างกันอย่างแน่แท้ เพราะเหตุว่าในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเพียงแค่มิูลความผิดตามฟ้องหรือไม่ เมื่อได้ข้อเท็จจริงครบองค์ประกอบความผิดที่ฟ้อง โดยไม่มีข้อพิรุธที่เป็นประจักษ์ชัดก็ฟังได้แล้วว่า คดีมีมูลตามฟ้องก็จะประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปเท่านั้น ยังมีข้อพิรุธว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด²⁸ ส่วนข้อเท็จจริงที่ได้ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นความจริงหรือไม่ เป็นข้อที่จะต้องพิสูจน์กันอีกชั้นหนึ่งในชั้นพิจารณา ซึ่งจะต้องพิสูจน์ให้ได้ความสันสงสัยว่าข้อเท็จจริงที่ได้ความนั้นเป็นความจริง จึงจะฟังได้ว่าจำเลยมีความผิดตามที่โจทก์ฟ้อง²⁹

เพราะฉะนั้น การพิสูจน์ว่า คดีมีมูลจึงตรงกันข้ามกับการพิสูจน์จนสิ้นสงสัย การพิสูจน์ว่า คดีมีมูลจึงเป็นการแสดงให้เห็นด้วยพยานหลักฐานที่กระทำเพียงแคให้เห็นถึงความน่าจะเป็นไปได้ของข้อเท็จจริงก็เป็นการเพียงพอแล้ว³⁰ ในขณะที่มาตรฐานการพิสูจน์หรือระดับการวินิจฉัยชี้ขาดน้ำหนักพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดีสูงขึ้นอีกระดับหนึ่ง ซึ่งอาจแยกได้เป็นสองกรณี ดังนี้

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย”

²⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3965/2553, 3123/2533.

²⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3123/2533.

³⁰ คณิต ณ นคร, *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*, 208.

กรณีแรก ในชั้นพิจารณาคดีอาญาที่จำเลยให้การปฏิเสธหรือคดีที่จำเลยไม่ให้การ โจทก์มีหน้าที่นำพยานเข้าสืบให้มีน้ำหนักมั่นคงแน่นแฟ้นปราศจากความสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดจริงตามฟ้องตามมาตรา 227³¹

กรณีที่สอง ในชั้นสืบพยานหลักฐานโจทก์นำสืบประกอบคำให้การรับสารภาพของจำเลย ตามมาตรา 176 ไม่จำเป็นต้องได้ความชัดโดยปราศจากข้อสงสัย³² ดังเช่น ในคดีที่จำเลยไม่ให้การหรือให้การปฏิเสธ กล่าวคือ เพียงแต่นำสืบพยานให้เห็นเค้ามูลเพื่อประกอบคำรับสารภาพของจำเลยเท่านั้น หากจำต้องได้ความชัดแจ้งโดยปราศจากข้อสงสัยดังเช่นในคดีที่จำเลยให้การปฏิเสธตามมาตรา 227 ไม่³³

เห็นว่า เมื่อมาตรฐานการพิสูจน์หรือระดับการวินิจฉัยซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องต่างกับชั้นพิจารณาดังกล่าวมา ประกอบกับการไต่สวนมูลฟ้องก็มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อตรวจสอบหรือพิสูจน์ว่า คดีที่โจทก์ยื่นฟ้องมานั้นมีมูลพอที่ศาลจะประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปหรือไม่เท่านั้น ดังนี้ การที่จะให้โจทก์และจำเลยสืบพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องต่อสู้กันอย่างเต็มรูปแบบเยี่ยงชั้นพิจารณาเช่นนี้ จึงหามีความจำเป็นถึงขนาดนั้นไม่

3) สิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องกับการสืบพยาน

ผู้เขียนนำเสนอแยกเป็น 2 กรณี คือ สิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องกับการสืบพยานตามหลักกฎหมายเดิม กับสิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องกับการสืบพยานตามกฎหมายที่เพิ่มเติมใหม่ในปี พ.ศ. 2562

³¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 96-97/2545, 352/2546, 6951/2540.

³² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 176 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง”.

³³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7399/2544.

3.1) สิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องกับการสืบพยานตามหลักกฎหมายเดิม

หลักการในชั้นไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165 วรรคสอง บัญญัติอย่างชัดเจนว่า “จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง...” วรรคสาม บัญญัติว่า “...จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้อง โดยตั้งทนายให้ซักค้านพยานโจทก์ด้วยหรือไม่ก็ได้ หรือจำเลยจะไม่มาแต่ตั้งทนายมาซักค้านพยานโจทก์ก็ได้ ห้ามมิให้ศาลถามคำให้การจำเลยและก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น” และมาตรา 167 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าปรากฏว่าคดีมีมูล ให้ส่งประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป....ถ้าคดีไม่มีมูลให้พิพากษายกฟ้อง”

จากหลักกฎหมายดังกล่าว เห็นได้ว่า

ก. จำเลยไม่มีสิทธิสืบพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง โจทก์มีอำนาจและหน้าที่นำพยานเข้าสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้องให้ปรากฏว่า คดีมีมูลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป การไต่สวนมูลฟ้องจึงเป็นเรื่องราวระหว่างศาลกับโจทก์³⁴ จำเลยไม่มีอำนาจสืบพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง และก่อนศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้นตามมาตรา 165 วรรคสาม จำเลยจึงยังไม่อยู่ในฐานะเป็นคู่ความ³⁵ แม้กฎหมายจะให้โอกาสจำเลยมาซักค้านพยานโจทก์ได้ แต่ก็มีใช้การสืบพยานจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง³⁶ ดังนี้ จึงเห็นได้ว่า เมื่อจำเลยไม่มีอำนาจสืบพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง จำเลยก็ไม่อาจยื่นบัญชีระบุพยานเพื่อขอหมายเรียกพยานและนำพยานเข้าสืบชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้

³⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 124/2502.

³⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2151/2448.

³⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 904/2522, 2482/2527.

ข. จำเลยมีสิทธิตั้งทนายชก้านพยานโจทก์และมีสิทธิแถลงการณ์

แม้ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องตามหลักกฎหมายข้างต้นห้ามมิให้ศาลถามคำให้การจำเลย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ห้ามมิให้จำเลยแถลงการณ์ให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล ทั้งนี้ เมื่อจำเลยมีสิทธิตั้งทนายเข้าชก้านพยานโจทก์ตามมาตรา 165 วรรคสาม จำเลยจึงมีสิทธิยื่นคำแถลงการณ์ชี้ให้ศาลเห็นว่าคดีไม่มีมูลได้³⁷ ในอดีตจำเลยอาจอาศัย มาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานำมาตรา 1 (6)³⁸ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เรื่อง คำแถลงการณ์มาบังคับใช้เท่าที่พอใช้บังคับได้ ซึ่งคำแถลงการณ์นั้นจำเลยอาจแถลงถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล รวมถึงความไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงของฟ้องโจทก์ เพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบอีกด้วย ตลอดจนอาจระบุในคำแถลงการณ์ถึงตัวบุคคลเอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุนคำแถลงการณ์ของตนก็ได้ เพราะไม่มีกฎหมายห้าม

ค. ศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติมโดยผลการ แต่เดิมศาลชั้นต้นก็มีอำนาจทำการสืบพยานเพิ่มเติมโดยผลการในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ โดยไม่มีคู่ความฝ่ายใดร้องขอเป็นอำนาจของศาลที่จะกระทำได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

³⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 7737/2552.

³⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 1 (6), ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 52 (20 มิถุนายน 2478): 723.

มาตรา 228³⁹ ประกอบมาตรา 171⁴⁰ ถือว่าเป็นพยานศาลเอง มิใช่พยานคู่ความแต่ประการใด⁴¹

ฉะนั้น การใช้อำนาจสืบพยานเพิ่มเติมโดยพลการดังกล่าวของศาลนั้น อาจเกิดจากความปรากฏแก่ศาลเองหรือศาลเห็นเองจากการไต่สวนพยานโจทก์ จากการซักค้านพยานโจทก์ หรือจากคำแถลงการณ์ของจำเลยตั้งข้างต้นก็ได้ และหากความปรากฏแก่ศาลว่าฟ้องโจทก์ไม่มีมูลหรือโจทก์ฟ้องบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลั่นแกล้งจำเลยหรือใช้สิทธิฟ้องคดีโดยไม่สุจริต ศาลย่อมมีอำนาจมีคำพิพากษาหรือคำสั่งยกฟ้องได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 167 หรือมาตรา 72 (5) แล้วแต่กรณี โดยอาศัยหลักกฎหมายทั่วไป ข้อที่ว่า **“ผู้ใดมาขอพึ่งबरมีแห่งความยุติธรรม ผู้นั้นต้องมาด้วยมือสะอาดหรือมาด้วยมืออันบริสุทธิ์”** เป็นต้นว่าโจทก์สร้างพยานหลักฐานเท็จมาฟ้อง ซึ่งหากพิจารณาความสุจริตหรือความบริสุทธิ์ของฟ้องและพยานหลักฐานโจทก์แล้ว ขัดกับหลักการดังกล่าว โจทก์ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองในกระบวนการยุติธรรม ศาลย่อมมีอำนาจมีคำพิพากษาหรือคำสั่งยกฟ้องได้

³⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 228 บัญญัติว่า “ระหว่างพิจารณาโดยพลการหรือคู่ความฝ่ายใดร้องขอ ศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม จะสืบเองหรือส่งประเด็นก็ได้”

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 171 บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนและการพิจารณาเว้นแต่มาตรา 175 มาบังคับแก่การไต่สวนมูลฟ้องโดยอนุโลม

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 133 ทวิ และมาตรา 172 ตริ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ทั้งในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์และในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์”

⁴¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1872/2527.

3.2) สิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องกับการสืบพยานตามกฎหมายที่เพิ่มเติมใหม่ในปี พ.ศ. 2562

อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2562 ฝ่ายนิติบัญญัติได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 34) พ.ศ. 2562 มาตรา 5 เพิ่มเติมมาตรา 161/1 โดยเฉพาะวรรคแรกบัญญัติว่า “ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ หากความปรากฏต่อศาลเองหรือมีพยานหลักฐานที่ศาลเรียกมาว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ให้ศาลยกฟ้อง และห้ามมิให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนั้นอีก” โดยให้เหตุผลในการเพิ่มเติมว่า เพื่อป้องกันมิให้ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตอันเป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น และมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 33) พ.ศ. 2562 มาตรา 3 เพิ่มเติมมาตรา 165/1 มาตรา 165/2 และมาตรา 4 เพิ่มเติมมาตรา 167 วรรคสอง โดยให้เหตุผลในการเพิ่มเติมครั้งนี้ว่า บทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องในปัจจุบัน ยังไม่เอื้อต่อการคุ้มครองสิทธิของจำเลย เนื่องจากจำเลยอาจไม่มีทนายความคอยช่วยเหลือ และไม่สามารถแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสาระที่ศาลควรสั่งว่าคดีมีมูล จึงได้เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165/1 วรรคหนึ่ง ความว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ในการไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา 165 ถ้าจำเลยมาศาลเมื่อใด และจำเลยไม่มีทนาย ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้” วรรคสอง ความว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ในการไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา 165 ถ้าจำเลยมาศาลเมื่อใด ให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้” มาตรา 165/2 ความว่า “ในการไต่สวนมูลฟ้อง จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันเป็นสาระสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และจะระบุในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงตามคำแถลงของจำเลยด้วยก็ได้ กรณีเช่นว่านี้ ศาลอาจเรียกบุคคล เอกสาร หรือวัตถุดังกล่าว

มาเป็นพยานศาลเพื่อประกอบการวินิจฉัยคดีได้ตามที่จำเป็นและสมควร โดยโจทก์และจำเลยอาจถามพยานศาลได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล” มาตรา 167 วรรคสอง ความว่า “คำสั่งของศาลที่ว่าคดีมีมูลให้แสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายพร้อมเหตุผลประกอบตามสมควรด้วย”

เมื่อวิเคราะห์หลักกฎหมายใหม่ดังกล่าวมา ก็จะพบสิทธิจำเลย ดังนี้

ก. สิทธิแถลงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย อันเป็นสาระสำคัญของศาล ควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล ตลอดจนสิ่งที่มาสนับสนุนคำแถลง

ข. สิทธิถามพยานศาลเมื่อศาลอนุญาต

ค. สิทธิเด็ดขาดที่จะมีทนายความ ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล หากจำเลยมาศาล

ง. สิทธิไม่เด็ดขาดที่จะมีทนายความ ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก หากจำเลยมาศาลถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ

จ. ให้อำนาจศาลคุ้มครองสิทธิจำเลย โดยมีอำนาจเรียกพยานมาสืบเป็นพยานศาล และคำสั่งของศาลที่ว่าคดีมีมูลให้แสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายพร้อมเหตุผลประกอบตามสมควรด้วย

ผู้เขียนจึงเห็นว่า ความจริงแล้วเรามีความจำเป็นถึงขนาดที่จะต้องบัญญัติเพิ่มเติมมาตรา 161/1 และมาตรา 165/2 แต่ประการใดไม่ เพราะเหตุว่าสิทธิแถลงการณ์ให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่า คดีไม่มีมูลของจำเลย ก็เป็นสิทธิที่จำเลยอาจกระทำได้อยู่แล้วนับแต่เดิม ตลอดจนอำนาจสืบพยานเพิ่มเติมโดยพลการของศาลก็ดี อำนาจอำนาจพิพากษาหรือคำสั่งยกฟ้องของศาลกรณีโจทก์ใช้สิทธิฟ้องโดยไม่สุจริตหรือบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลั่นแกล้งจำเลยก็ดี ก็เป็นอำนาจศาลที่มีอยู่แต่เดิมแล้ว เพราะฉะนั้น ข้อที่กล่าวมานี้แม้ไม่เพิ่มเติมกฎหมายข้อนี้ขึ้นมาใหม่ จำเลยก็มีสิทธิแถลงได้และศาลเองก็สามารถคุ้มครองสิทธิจำเลยได้ โดยศาลอาจเห็นเองจากพยานโจทก์หรือจากพยานศาล ซึ่งได้จากคำแถลงของจำเลยดังกล่าวก็ได้ จึงเห็นได้ว่า การเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในข้อนี้ในครั้งนี้ ก็เพื่อ

ให้มีบทบาทอยู่ในการคุ้มครองสิทธิจำเลยและระบุให้อำนาจศาลในการสืบพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องชัดเจนขึ้นเท่านั้น

วิเคราะห์ปัญหาสิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องกับการสืบพยาน

1) จำเลยไม่มีสิทธิสืบพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

เมื่อกฎหมายออกมาบังคับใช้ดังกล่าวแล้ว สิ่งที่ต้องวิเคราะห์ต่อไปนั้น ก็คือว่า หลักกฎหมายดังกล่าวให้อำนาจจำเลยสืบพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ เห็นว่า มาตรา 165/2 บัญญัติใช้ถ้อยคำว่า “...จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริง... และจะระบุในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงตามคำแถลงของจำเลยด้วยก็ได้...” มิได้ใช้ถ้อยคำว่า “จำเลยอาจสืบพยาน...” และการเพิ่มเติมครั้งนี้ ก็มีได้ยกเลิกหรือยกเว้นมาตรา 165 วรรคสอง ข้อที่ว่า “จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง...” และข้อที่ว่า “...ห้ามมิให้ศาลถามคำให้การจำเลยและก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น” ตามมาตรา 165 วรรคสองตอนท้าย แต่ประการใด

นอกจากนี้ การระบุในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงตามคำแถลงของจำเลยตามมาตรา 165/2 ดังกล่าว ก็มีใช่เป็นการระบุพยานหลักฐานของจำเลย จึงไม่ทำให้บุคคล เอกสารหรือวัตถุนั้น กลายเป็นพยานของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องไปแต่ประการใด แม้กฎหมายให้สิทธิถามพยานศาลได้เมื่อศาลอนุญาต ก็ไม่ทำให้พยานศาลกลายเป็นพยานจำเลย ฉะนั้น จึงเห็นชัดว่า การบัญญัติครั้งนี้ก็เพียงเพื่อให้มีบทบาทอยู่เกี่ยวกับเรื่องคำแถลงของจำเลยในวิธีพิจารณาความอาญาชัดขึ้น และในการเพิ่มเติมครั้งนี้ ก็มีให้อำนาจจำเลยสืบพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องแต่ประการใด เพราะมาตรา 165 มิได้ถูกยกเลิกหรือถูกยกเว้นเสีย เพราะฉะนั้น หลักการเดิมในชั้นไต่สวนมูลฟ้องที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นมิได้เปลี่ยนแปลงไป

ฉะนั้น กรณีที่ศาลชั้นต้นบางศาลให้จำเลยสืบพยาน ถามค้าน ถามติงเติมรูปแบบจึงเป็นเพียงแนวปฏิบัติ ในขณะที่ต่างประเทศที่เจริญแล้ว เช่น ประเทศสหพันธ์

สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น ให้สิทธิจำเลยนำเสนอหรือสืบพยานในชั้นนี้ได้ ประเทศไทยจึงยังไม่ได้คุ้มครองสิทธิจำเลยให้ทัดเทียมประเทศดังกล่าว

2) สิทธิแถลงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายยังไม่ครอบคลุม

กฎหมายใหม่ให้สิทธิจำเลยเพียงแถลงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และจะระบุในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงตามคำแถลงของจำเลยด้วยก็ได้เท่านั้น ซึ่งแต่เดิมเห็นว่าจำเลยก็สามารถทำได้อยู่แล้วและแต่เดิมจำเลยอาจแถลงการณรวมถึงความไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงของฟ้องโจทก์ เพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบด้วยก็ได้ แต่มาตรา 165/2 ที่เพิ่มเติมใหม่นี้ไม่ได้กล่าวถึงกรณีหลัง ดังนี้ การเพิ่มเติมกฎหมายจึงมิได้สนับสนุน สิทธิจำเลยให้การแถลงการณ เช่น แถลงการณการคัดค้านพยานโจทก์ แถลงการณความไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงของฟ้องโจทก์ เป็นต้น

3) กระบวนการใช้อำนาจสืบพยานเพิ่มเติมโดยผลการของศาล

เมื่อพิจารณาหอำนาจศาลในการสืบพยานโดยผลการในชั้นไต่สวนมูลฟ้องแต่เดิม ประกอบมาตรา 165/2 ข้อที่ว่า “...กรณีเช่นว่านี้ ศาลอาจเรียกบุคคล เอกสาร หรือวัตถุดังกล่าวมาเป็นพยานศาล...” คำว่า “...กรณีเช่นว่านี้...” ย่อมหมายถึง กรณีจำเลยใช้สิทธิแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงและระบุในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงตามคำแถลงของจำเลยดังข้างต้นนั่นเอง เมื่อเป็นดังนี้กฎหมายจึงให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจเรียกบุคคล เอกสาร หรือวัตถุดังกล่าว “..มาเป็นพยานศาล..” เพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีได้ตามที่จำเป็นและสมควร หาใช่มาเป็นพยานโจทก์หรือพยานจำเลยไม่ ซึ่งแต่เดิมในชั้นไต่สวนมูลฟ้องศาลก็มีอำนาจเรียกพยานมาสืบเพิ่มเติมโดยผลการโดยมีฐานะเป็นพยานศาลตามมาตรา 228 ประกอบมาตรา 171 ได้อยู่แล้ว ฉะนั้น จึงเห็นชัดว่า การเพิ่มเติมตามมาตรา 165/2 ประเด็นนี้ ก็เพื่อความชัดเจนของอำนาจศาลในการที่จะเรียกพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง และเมื่อศาลเรียกมาเป็นพยานศาลดังกล่าวแล้ว โดยหลักศาลต้องถามพยานเอง กล่าวคือ ศาลเป็นผู้สืบพยานเอง

ตามที่จำเป็นและสมควร ส่วนโจทก์และจำเลยอาจถามพยานศาลได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาลเท่านั้น ดังนั้น แม้ศาลอนุญาตให้โจทก์และจำเลยถามพยานศาลได้ ก็ไม่ทำให้พยานศาลดังกล่าวกลายเป็นพยานโจทก์หรือพยานจำเลยแต่ประการใด

การเพิ่มเติมมาตรา 165/2 ในลักษณะดังกล่าว จึงเป็นข้อที่น่าคิดต่อไปว่า เมื่อมาตรา 165/2 บัญญัติใช้ถ้อยคำว่า “จำเลยอาจแถลง...กรณีเช่นว่านี้ ศาลอาจเรียกบุคคล เอกสารหรือวัตถุดังกล่าวมาเป็นพยานศาล...” หากจำเลยไม่แถลง ผลจะเป็นประการใด ศาลจะใช้อำนาจโดยพลการเรียกบุคคล เอกสาร หรือวัตถุดังกล่าวมาเป็นพยานศาลเพื่อประกอบการวินิจฉัยปัญหาสำคัญว่าคดีมีมูลได้ดังในอดีตหรือไม่ จึงเห็นได้ว่าการเพิ่มเติมกฎหมายในครั้งนี้อาจทำให้ดุลพินิจของศาลในการเรียกพยานมาสืบเพิ่มเติมโดยพลการของศาลนั้นถูกจำกัดให้แคบลง ภายใต้กรอบของบทบัญญัติที่เพิ่มเติมเข้ามาใหม่นี้ จะต่างจากหลักกฎหมายประเทศฝรั่งเศสที่ให้อำนาจศาลเรียกพยานมาสืบได้โดยไม่จำกัดจำนวน แสดงให้เห็นว่าศาลมีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

ส่วนประเด็นความไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงของฟ้องในกรณีราษฎรเป็นโจทก์ เพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบหรือไม่นั้น เห็นว่า ศาลอาจเรียกพยานมาสืบเองได้โดยอาศัยมาตรา 161/1 ข้อที่ว่า “...หากความปรากฏต่อศาลเองหรือมีพยานหลักฐานที่ศาลเรียกมา...” จึงหาใช้อาศัยมาตรา 165/2 ไม่

4) กระบวนการของผู้เสียหายและพยานในคดีอาญา

การที่จะให้โจทก์และจำเลยนำพยานเข้าสืบ ชักถามพยาน ถามค้าน ถามตั้งต่อสู่ได้รูปแบบตั้งแต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง น่าจะเป็นการผิดวัตถุประสงค์ของการไต่สวนมูลฟ้องเพียง เพื่อตรวจสอบว่าคดีนั้นมีมูลพอที่จะประทับฟ้องไว้พิจารณา ซึ่งมีระดับหรือมาตรฐานในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานต่ำกว่าในชั้นพิจารณาคดีที่กล่าวมาแล้ว กับทั้งเมื่อศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาแล้ว จะต้องนำพยานชุดเดิมเข้ามาสืบอีกครั้ง ทั้งนี้ ก็เพื่อ

พิจารณาเอาความจริงหรือพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ได้ในชั้นได้สวนมูลฟ้องอีกชั้นหนึ่ง อาจเป็นช่องทางที่ทำให้จำเลยประวิงคดีได้

ดังนั้น การคุ้มครองสิทธิจำเลยตามบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 และมาตรา 165/2 ที่เพิ่มเติมเข้ามาใหม่นี้ ต้องไม่ละเลยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 8 ศาล ส่วนที่ 1 บททั่วไป มาตรา 244⁴² ในอดีตและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 40 (5) ในอดีต มีหลักการคุ้มครองพยานในคดีอาญาไว้ทำนองเดียวกัน คือว่า “บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสมจากรัฐ” และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ 4 สิทธิในกระบวนการยุติธรรม มาตรา 40⁴³ ในอดีต รับรองสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังนี้ “ (1) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย รวดเร็ว และทั่วถึง” ทั้งสองข้อที่กล่าวมาเป็นสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของบุคคลและพยานในคดีอาญา อันเป็นหลักนิติธรรมประเพณีพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 3 วรรคสอง มาตรา 4 และมาตรา 5 วรรคสอง⁴⁴

ดังนั้น การปล่อยให้สืบทายายยึดเยื้อในชั้นได้สวนมูลฟ้องย่อมเปิดช่องให้จำเลยประวิงคดีได้ อาจกระทบต่อสิทธิของผู้เสียหายที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเร็ว ตลอดจนการซักถามพยานหรือสืบทายายปากนั้นแบบซ้ำซากหลายครั้ง หรือการสืบทายายที่เกินขอบเขตประเด็นแห่งคดีตามวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบคดีอาญา อาจเป็นการคุกคาม

⁴² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 40, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก (24 สิงหาคม 2550).

⁴³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, มาตรา 244, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 114 ตอนที่ 55 ก (11 ตุลาคม 2540).

⁴⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 3 มาตรา 4 และมาตรา 5, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน 2560).

พยานในคดีอาญา อันอาจถือได้ว่า ปฏิบัติต่อพยานในคดีอาญาซึ่งจะได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญอย่างไม่เหมาะสม เพราะฉะนั้น ศาลอาจเรียกบุคคล เอกสาร หรือวัตถุดังกล่าวมาเป็นพยานศาลเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีได้ตามที่จำเป็นและสมควรเท่านั้น โดยโจทก์และจำเลยอาจถามพยานศาลได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล เฉพาะในประเด็นแห่งคดีตามวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบคดีอาญาชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

บทส่งท้าย

หลักกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องกับการสืบพยานที่เพิ่มเติมใหม่ในปี พ.ศ. 2562 มีลักษณะเป็นการกำหนดสิทธิของจำเลย และให้อำนาจศาลคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลย แต่ก็ยังพบปัญหา เช่น จำเลยไม่มีสิทธิสืบพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง สิทธิแถลงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายของยังไม่ครอบคลุม กระทั่งการใช้อำนาจสืบพยานเพิ่มเติมโดยผลการของศาล กระทั่งสิทธิของผู้เสียหายและพยานในคดีอาญา เป็นต้น ผู้เขียนจึงเสนอแนะให้เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้มีหลักการ ดังนี้

1) ควรกำหนดให้อำนาจจำเลยสืบพยานสำคัญเกี่ยวข้องกับประเด็น เช่น คดีมีมูลหรือไม่ โจทก์ฟ้องโดยสุจริตหรือบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลั่นแกล้งหรือไม่ เป็นต้น เฉพาะในคดีที่มีอัตราโทษสูงหรืออาญาร้ายแรงและจำเลยมาศาล

2) ควรกำหนดให้จำเลยมีสิทธิแถลงถึงข้อเท็จจริงความไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงของฟ้องโจทก์ เพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ตลอดจนระบุบุคคล เอกสารหรือวัตถุที่มาสืบสนุนคำแถลง

3) ควรกำหนดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม มาตรา 165/2 วรรคหนึ่ง ไม่ตัดอำนาจศาลในอันที่จะใช้อำนาจสืบพยานเพิ่มเติมโดยผลการตามมาตรา 228

4) ควรกำหนดมาตรการป้องกันมิให้จำเลยใช้สิทธิไปในทางประวิงคดี และป้องกันการคุกคามพยานด้วยการนำพยานชุดเดิมมาสืบพยานซ้ำซาก เช่น การสืบพยาน

ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องก็เฉพาะประเด็นว่า มีมูลและความสุจริตของโจทก์เท่านั้น ไม่ควร
ลืกละเลี้ยวของคดี เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

คณิต ณ นคร. *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2555.

คำพิพากษาฎีกาที่ 2151/2448

คำพิพากษาฎีกาที่ 124/2502

คำพิพากษาฎีกาที่ 904/2522

คำพิพากษาฎีกาที่ 1872/2527

คำพิพากษาฎีกาที่ 2482/2527

คำพิพากษาฎีกาที่ 3123/2533

คำพิพากษาฎีกาที่ 6951/2540

คำพิพากษาฎีกาที่ 7399/2544

คำพิพากษาฎีกาที่ 96-97/2545

คำพิพากษาฎีกาที่ 352/2546

คำพิพากษาฎีกาที่ 7737/2552

คำพิพากษาฎีกาที่ 3965/2553

ชนกกานต์ อ้วนไตร. “หลักตรวจสอบค้นหาความจริง : ศึกษากรณีไต่สวนมูลฟ้องอันเป็น
เครื่องมือในการประหารฟ้องคดีของรัฐ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีนิติศาสตร์
มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์มยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2560.

ธานีศ เกศพิทักษ์, *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2*, พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ:
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2551.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 52 (20 มิถุนายน 2478):
723.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 52 (10 มิถุนายน 2478): 598.

พระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ.113.ร.ก.รศ.113 เล่มที่ 11 ตอนที่ 47 (22 มกราคม ร.ศ. 113).

พระราชบัญญัติว่าด้วยบังคับให้โจทก์สาบานก่อนฟ้องความอาญา ร.ศ.111.

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ.115, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 13 ตอนที่ 5/3 (พฤษภาคม ร.ศ.115).

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 52 (10 มิถุนายน 2478): 598.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 114 ตอนที่ 55 ก (11 ตุลาคม 2540).

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก (24 สิงหาคม 2550).

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน 2560).

แอล ดู ปลาดาร์ และวิจิตร ลุลิตานนท์. คำสอนชั้นตอนปริญาตรี พ.ศ.2477 กฎหมาย ลักษณะพยานและจิตตวิทยา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2477.

Reference

Kanit Na Nakhon. *Criminal Procedure Law*. 8th Edition, Bangkok: Winyuchon, 2012.

Judgment of Supreme Court No. 2151/2448

Judgment of Supreme Court No. 124/2502

Judgment of Supreme Court No. 904/2522

Judgment of Supreme Court No. 1872/2527

Judgment of Supreme Court No. 2482/2527

Judgment of Supreme Court No. 3123/2533

Judgment of Supreme Court No. 6951/2540

Judgment of Supreme Court No. 7399/2544

Judgment of Supreme Court No. 96-97/2545

Judgment of Supreme Court No. 352/2546

Judgment of Supreme Court No. 7737/2552

Judgment of Supreme Court No. 3965/2553

Chanokkan Uantri. “Principle of Investigation : Case Study of Preliminary Hearing, Tool for Prosecution of State”. Master’s Degree Thesis in Law, Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University, 2017.

Thanis Kesawaphitak, *Criminal Procedure Law, Volume 2*, 5th Edition, Bangkok: Legal Training Center of The Thai Bar Association, 2008.

Civil Procedure Code, Government Gazette, Volume 52 (20 June 1935): 723.

Criminal Procedure Code, Government Gazette, Volume 52 (10 June 1935): 598.

Evidence Act 113, 1894, Volume 11, Episode 47 (22 January 1894).

Act Requiring Complainant to Swear before Filing the Criminal Offense, 1892.

Provisional Punishment Procedure Act, 1896, Government Gazette, Vol. 13, Section 5/3 (May 1896).

Criminal Procedure Code Act, 1934, Government Gazette, Vol. 52 (10 June 1935): 598.

Constitution of the Kingdom of Thailand, 1997, Government Gazette, Royal Decree, Vol. 114, Part 55a (11 October 1997).

Constitution of the Kingdom of Thailand, 2007, Government Gazette, Vol. 124, Part 47a (24 August 2007).

Constitution of the Kingdom of Thailand, 2017, Government Gazette, Vol. 134, Part 40a (6 April 2017).

EL Duport and Wichit Lulitanon, *Undergraduate Teaching 1934, Witness and Psychology Law*. Bangkok: Thammasat University Press, 1934.